

İlkokullarda Uygulanan Mesleki Çalışma (Seminer) Programlarının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi

Evaluation Of Vocational Study (Seminar) Programs Applied In Primary Schools By Teachers

Beyhan ARSLAN¹ Ahmet ÜSTÜN²

¹ Amasya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Amasya, Türkiye (Corresponding Author)

² Prof. Dr. Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye

ÖZET

Hizmet içi eğitim bireylere hizmetleri süresince gerek zaman içerisinde değişen toplum, hizmet gereği ya da algı ve anlayışların benimsenmesi gerekse mesleki anlamda çalışanları daha donanımlı hale getirmek üzere verilen eğitimlerdir. Millî Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerine çeşitli yollarla hizmet içi eğitimler vermekte olup bunlardan başlıcaları mesleki çalışmalardır. Bu çalışma Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda eğitim öğretim yılı başı, sonu ve ara tatiller kapsamında uygulanan Mesleki Çalışma (seminer) programlarının işlevselliğinin ilkokullarda görev yapan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi, değerlendirmeler ışığında problemlerin tespit edilmesi ve bu problemlere yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde araştırmada Çorum İlinde MEB’e bağlı ilkokullarda çalışmakta olan 11 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, mesleki çalışmalar ile ilgili görüş ve önerileri alınmıştır. Nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni yürütülen çalışmada veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların çoğunun mesleki çalışmaların beklenen amaçlara ulaşmadığına inandığı görülmekte, eğitimlerin uzmanlar tarafından verilmesi, içeriğin geliştirilmesi ve branşlar bazında kategorize edilmesi, sosyal faaliyetlerin artırılması, sürecin değerlendirilmesi, zümreler arası etkileşimin artırılması ve planlamaların mahalli yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki çalışma, Öğretmen, Seminer

ABSTRACT

In-service training is the training given to individuals during their service by the employer. These trainings can be given over time to adopt changing society, service or perception and understanding. It can also be aimed at making individuals more professionally equipped. The Ministry of National Education provides teachers with in-service training in various ways, with vocational studies at the beginning. This study aims to evaluate the functionality of the Vocational Work (seminer) programs implemented within the scope of the beginning, end and mid-term holidays in the primary schools affiliated to the Ministry of National Education by the teachers working in the primary schools, to identify the problems in the light of the evaluations and to offer suggestions for these problems. Within the framework of this purpose, semi-structured interviews were conducted with 11 teachers working in primary schools affiliated to the Ministry of National Education in Çorum Province, and their opinions and suggestions about vocational studies were received. In the study carried out in the phenomenology design, one of the qualitative research designs, the data were analyzed with the descriptive analysis method. According to the results of the research, it is seen that most of the participants believe that the vocational studies do not reach the expected purposes, it is suggested that the trainings should be given by experts, the content should be developed and categorized on the basis of branches, the social activities should be increased, the process should be evaluated, the interaction between the groups should be increased and the planning should be done locally.

Keywords: Vocational work, Teacher, Seminar

1. GİRİŞ

Eğitim önceden belirlenen amaçlar çerçevesinde davranışlarda kalıcı ve olumlu yönde değişiklik oluşturma sürecidir. Türk Millî Eğitim sisteminde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak gerçekleşen bu eğitimin temelini öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlik, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu Madde 43’te; “devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmaktadır. “Eğitim öğretmenden sorumlu ana unsur öğretmenlerdir” (Cihangir, 2017) ve öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır (1739 Sayılı MEB Temel Kanunu). Bu hazırlık sonrası ÖSYM ve MEB gibi kurumların birtakım yazılı ve sözlü sınavlarının başarıyla tamamlanması sonucu adaylar öğretmenlik yapmak için yeterli görülerek MEB’e bağlı kurumlara atanmaktadırlar.

Hizmet öncesi alınan eğitimler mesleğe başlamak için yeterli olsa da meslek içerisinde öğretmenler değişen toplum, gelişen teknoloji, mesleki yenilikler, mesleki doyum gibi birçok sebeple hizmet içerisinde de eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. “Meslekler, örgütler çalışma şartları ve üretim yöntem ve teknikleri hızla değişime uğramaktadır. Buna paralel olarak algılar, anlayışlar, bakış açıları da değişmektedir” (Yıldız, 2015). Zaman içerisinde yaşanan değişimler öğretmenlerin çağın gerisinde kalmasına sebep olabilir, güncellenmeyen bilgi ve beceriler eğitim öğretim süreçlerine olumsuz olarak yansiyabilir. Bilgiyi üretmenin, ona erişmenin ve tüketmenin geçmişe göre hızlandığı çağımızda öğretmen bilgiyi aktaran konumundan öteye geçmektedir. Eğitim süreçlerinde yaşanan bu değişimler hizmet içerisinde eğitim ve gelişimi gerekli kılmaktadır. Saban (2020); öğretmenlik mesleğinde profesyonelliğin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin bütünleşmesiyle sağlanacağını ifade etmektedir.

1.1. Milli Eğitim Bakanlığı'nda Hizmet İçi Eğitim

Öğretmenlerin hizmet içerisindeki eğitimi ve mesleki gelişimleri çeşitli yollarla sağlanmakta olup amaçları Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği Madde 5'te; "Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma intibakını sağlamak, Personele Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerini bir bütünlük içinde kavrama ve yorumlamada ortak görüş sağlamak ve uygulamada birlik kazandırmak, Mesleki yeterlilik açısından, hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak, Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak, Personelin mesleki yeterlik ve anlayışlarını geliştirmek, İstekli ve yetenekli personelin, mesleklerinin üst kademelerine geçişlerini sağlamak, Farklı eğitim görenler için, yan geçişleri sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak, Türk Milli Eğitim politikasını yorumlamada bütünlük kazandırmak, Eğitime ait temel prensip ve teknikleri uygulamada birlik sağlamak, Eğitim sisteminin geliştirilmesine destek olmak." şeklinde ifade edilmektedir.

MEB Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği'ne göre MEB'e bağlı kurumlarda çalışan personele verilen hizmet içi eğitim ilkeleri; "Eğitimin sürekli olması, Personelin eğitim ihtiyacına uygun programların düzenlenmesi, Her amirin, mahiyetinde çalışan personelin eğitime gönderilmesinden ve yetiştirilmesinden sorumlu olması, Personelin iş başı eğitimine önem ve ağırlık verilmesi, Hizmet içi eğitimden yararlanmada öncelikler esas alınarak bütün personele fırsat eşitliği sağlanması, Eğitim faaliyetlerinin yapılacağı yerlerin eğitim şartlarına uygun olması, eğitimin gereklerine göre düzenlenmesi ve donatılması, Hizmet içi eğitim programlarının sürekli değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarla iş birliği yapılması, Hizmet içi eğitime katılan personelin başarısının izlenmesi şeklinde belirtilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çalışan tüm personele yönelik verilen hizmet içi eğitimler MEB Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği'nde "Adaylık süresi içinde ve Asli memurluk süresi içinde" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. MEB Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliğine göre Asli Memurluk içerisinde alınan hizmet içi eğitimler; "Bakanlığa bağlı her kademedeki personelin hizmet içi eğitim ihtiyacı, ilgili birimlerin görüş ve teklifleri, Bakanlık Müfettişleri ve yönetici raporları ile araştırma sonuçları dikkate alınarak, Daire Başkanlığınca yıllık hizmet içi eğitim planı hazırlanır ve makam onayı alındıktan sonra uygulanır. Her türlü hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılacak kişiler ve sayıları, faaliyetin yapılacağı eğitim merkezleri, faaliyet tarihi ve süresi, faaliyetlerde uygulanacak öğretim programı, bu faaliyetlerde görevlendirilecek eğitim yöneticileri, yönetici yardımcıları ve eğitim görevlileri Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığınca tespit edilir.

Asli memurluk süresince verilen merkezi ve mahalli düzeydeki eğitimler son yıllarda kimi zaman yüz yüze eğitimle verilirken, kimi zaman çeşitli platformlar üzerinden uzaktan eğitimle senkron veya asenkron şekilde verilmektedir.

Mesleki gelişimi amaçlayan merkezi ve mahalli hizmet içi eğitimlerin yanı sıra eğitim öğretim yılı başında, sonunda ve 2019 yılından itibaren uygulanmaya başlayan ara tatil süreleri içerisinde gerçekleşen mesleki gelişim (seminer) programları mevcuttur. MEB'in uyguladığı bu Mesleki Gelişim Programları da asli memurluk sürecinde verilen hizmet içi eğitimlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu Mesleki Gelişim Programları Temel Eğitim, Ortaöğretim, Mesleki ve Teknik Eğitim, Din Öğretimi, Hayat Boyu Öğrenme, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlar ile Bakanlığımıza bağlı farklı türdeki kurumlarda görev yapan tüm yönetici ve öğretmenlere yönelik düzenlenmekte olup (MEB, 2019 Mesleki Çalışma Programı) içerik ve yöntemin uygulandığı zamana göre değiştiği görülmektedir. 2019 yılından bu yana İlkokul Öğretmenlerine yönelik hazırlanan Mesleki Gelişim Programları aşağıda incelenmiştir:

MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün Yayınladığı 2019 Eylül Dönemi Mesleki Çalışma Programında bu çalışmanın amaçları; Eğitim ve öğretimin niteliğini geliştirmek ve verimliliği arttırmak, Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamak, Yenilenen, güncellenen öğretim programları hakkında öğretmenlerin bilgilencmelerini ve içeriğini müzakere etmelerini sağlamak, Derslerin işlenişinde uygulanan yöntem ve teknikler, kullanılan öğretim materyalleri ile ölçme ve değerlendirme kriterleri hakkında öğretmenlerin bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmalarını sağlamak, Eğitim ve öğretim süreçlerinde karşılaşılan sorunları tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek, Eğitim ve öğretim sürecinin sistemli bir şekilde değerlendirmesini yaparak 2019- 2020 eğitim ve öğretim yılı planlama çalışmalarına zemin hazırlamak, Eğitim ve öğretim uygulamalarındaki iyi örneklerin paylaşılmasını sağlayarak özgün çalışmaları geliştirmek, Öğretmenlerin ders kazanımlarına yönelik yazılı ve görsel yeni öğretim materyalleri ile içerikler hazırlamalarına, geliştirmelerine ve paylaşımlarına destek olmak, Öğretmenlerin bireysel gelişimlerine katkı sağlamak olarak ifade edilmektedir (MEB, 2019). Bu amaçları gerçekleştirmek amacıyla İlkokul Öğretmenlerine yönelik 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı başında Mesleki Çalışma kapsamında İlkokul öğretmenlerine yönelik planlanan mesleki çalışma faaliyetleri; Mesleki gelişim programları hakkında bilgilendirme, Milli Eğitim Bakanı tarafından gerçekleştirilerek EBA'dan yayınlanacak açılış konuşmasının izlenmesi, 2019-2020 Eğitim ve Öğretim Yılı Baş Öğretmenler Kurulu Toplantısı, İmkanlar ölçüsünde en az birinin gerçekleştirilmesinin beklendiği etkinlikler (Eğitimde Drama Etkinliği, Müzede Drama Etkinliği, Doğada Drama Etkinliği, Masal Anlatıcılığı Etkinliği, Akıl ve Zekâ Oyunları Etkinliği, Oryantiring Etkinliği), 2019-2020 Eğitim ve Öğretim Yılı Baş Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantısı, İlkokullarda yeni

uygulamalar (İlkokul sınıf öğretmenlerine yönelik STEM Uygulamaları tanıtımı, 10/07/2019 tarih ve 30827 sayılı Resmi Gazete 'de güncellenen Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmeliğin görüşülmesi, İmkanlar ölçüsünde en az birinin gerçekleştirilmesinin beklendiği etkinlikler (Konser Etkinliği/Müzik Dinletileri, Spor Etkinliği, Geleneksel Türk Sanatları Etkinliği, Halk Oyunları Etkinliği, Söyleşi, Dinleti Etkinliği), www.tegm.gov.tr adresinde yayınlanan “İYEP Mesleki Gelişim Sunumu” üzerinden; İlkokullarda Yetiştirme Programı (İYEP) Yönergesi, Program, Kazanımlar ve Modüllere Göre Ders Süreleri, İYEP Materyalleri (Türkçe ve Matematik Öğrenci Kitapları ve Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı), İYEP Uygulama Kılavuzu, e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi, İYEP İşlemleri Modülü Kullanım Rehberi, İYEP Tanıtım Videoları, İYEP Psikososyal Destek Rehberi konularında bilgilendirme.” dir.

MEB tarafından yayınlanan 2019 Kasım Mesleki Çalışma Programında ilkokullar için gerçekleşmesi planlanan faaliyetler: Mesleki gelişim programları hakkında bilgilendirme, Açılış Konuşması: EBA'dan canlı olarak yapılacak yayının takip edilmesi, 2019-2020 Eğitim ve öğretim yılı 1.dönem Kasım ara tatiline kadar geçen sürede gerçekleştirilen eğitim öğretim faaliyetleri ile 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesi, İmkanlar ölçüsünde en az birinin gerçekleştirilmesi beklenen etkinlikler (konser/müzik dinletileri, gösteri sanatları, görsel sanatlar, sportif etkinlikler) Sosyal kültürel etkinlikler, Okul dışı etkinlikler.

MEB tarafından yayınlanan 24-28 Ağustos 2020 Mesleki çalışma programında gerçekleşmesi beklenen faaliyetler: Mesleki gelişim programları hakkında EBA'dan bilgilendirme, Açılış Konuşması: EBA'dan canlı olarak yapılacak yayının takip edilmesi, 2020-2021 Eğitim ve Öğretim Yılı Ders Yılı Başı Öğretmenler Kurulu Toplantısı, 2020-2021 Eğitim ve Öğretim Yılı Ders Yılı Başı Eğitim Kurumu Sınıf/Alan Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantısı, 2020-2021 Eğitim ve Öğretim Yılı Ders Yılı Başı Eğitim Kurumu Sınıf/ Alan Zümre Başkanları Kurulu Toplantısı, İmkanlar doğrultusunda en az biri gerçekleştirilecek faaliyetler (söyleşi/dinleti etkinliği), Prof. Dr. Selçuk ŞİRİN Akademisyen Seminer videolarının EBA'dan izlenmesi, Dijital Materyal Geliştirme Aracı V-Fabrika Programı Bilgilendirme videolarının EBA'dan izlenmesi, Salgın Hastalık Psikoeğitim Programı hakkında Rehber Öğretmenler/Psikolojik Danışmanlar/ Rehberlik Araştırma Merkezleri tarafından okul yöneticileri ile öğretmenlerin bilgilendirilmesi, 14.08.2020 Tarihli ve 31213 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği hakkında bilgilendirme videosunun EBA'dan izlenmesi.”

MEB 2021 Yılı Eğitim Öğretim Yılı başı mesleki çalışmaları için kılavuz yayınlamamış olup Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 24.08.2021 tarih ve 30018153 sayılı yazısında; 2021 Yılı Sene Başı Mesleki Çalışmaların 31 Ağustos-3 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirileceğini, bu kapsamda öğretmenler kurulu ve zümre toplantılarının uzaktan eğitim süresince gerçekleşen öğrenme kayıplarının telafisi gündemiyle yapılacağını ayrıca Okul Rehber Öğretmenleri tarafından öğretmenlere; Salgın hastalık sonrası psikolojik sağlamlığı güçlendirmek ve öğrencilerin okula uyumlarını desteklemek, Salgın hastalık psikoeğitim programları, Covid-19 salgın sürecinin önleyici tedbirlerin alınması” konularında eğitim verilmesini tebliğ etmiştir.

2021 Yılı Kasım Ayı Mesleki Çalışma Programı MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı üzere uzaktan eğitim yoluyla 15-19 Kasım 2021 tarihleri arası gerçekleştirilmiştir. Program kapsamında tabloda belirtildiği üzere farklı eğitim kademelerinde çalışmakta olan öğretmenler için farklı günlerde eğitim içerikleri dijital platformlarda açılmıştır ve kılavuzda belirtildiği üzere öğretmenlerin kendileri için açılan eğitim içeriklerinden yine kendilerinin seçeceği herhangi bir eğitime katılması yeterli sayılmıştır.

Tablo 1. 2021 Kasım Ayı Mesleki Çalışma Programı

Sıra No	Tarih	Hedef Kitle
1	15 /11/2021 Saat: 01:00-23:59	Okul öncesi öğretmenleri (Özel eğitim okul ve kurumları dâhil)
2	16 /11/2021 Saat: 01:00-23:59	İlkokul öğretmenleri (Özel eğitim okul ve kurumları dâhil)
3	17 /11/2021 Saat: 01:00-23:59	Ortaokullarda görev yapan öğretmenler (Özel eğitim okul ve kurumları dâhil)
4	18 /11/2021 Saat: 01:00-23:59	Liselerde görev yapan öğretmenler (Özel eğitim okul ve kurumları dâhil)
5	19 /11/2021 Saat: 01:00-23:59	Diğer eğitim kurumlarında görevli öğretmenler

(<http://oygm.meb.gov.tr/www/2021-yili-kasim-donemi-mesleki-calismalari/icerik/939>)

MEB'e bağlı ilkokullarda çalışan öğretmenlere yönelik 2019 Eylül Ayı sonrasında gerçekleşmesi beklenen 2020 Nisan, 2020 Haziran, 2020 Kasım, 2021 Nisan, 2021 Haziran Ayları Mesleki Çalışma programları ile ilgili veriye ulaşılamamıştır. COVID19 pandemisi nedeniyle eğitim öğretime ara verilmesiyle ilgili mesleki çalışma programının yayınlanmadığı ve gerçekleşmediği düşünülmektedir.

1.2. İlgili Araştırmalar

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışmakta olan öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla literatürde çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalardan bazıları öğretmenlerin hizmetleri boyunca aldıkları ya da almaları planlanan tüm eğitimleri kapsarken, bazıları bu çalışmada olduğu gibi öğretmenlerin eğitim öğretim yılı başı, sonu ve ara tatillerde aldıkları, katılımın zorunlu olduğu ve karşılığında ek ders ödemesinin yapıldığı eğitimleri kapsamaktadır.

Gültekin vd. (2018) çalışmalarında ilköğretim okullarındaki mesleki çalışmaları incelemiş, çalışmaya Eskişehir ilinde görev yapmakta olan 75 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim kapsamında mesleki çalışmaları genel anlamda yararlı bulmadıkları, alandaki yenilikleri paylaşma adına verimli değerlendirdiklerini tespit etmişlerdir.

Demirkol (2010), ilköğretim okullarında okul temelli hizmet içi eğitimleri değerlendirdiği çalışmasında bu okullarda yapılan hizmet içi eğitimlerin yeterli düzeyde olmadığı ve çeşitli konularda eleştirildiği bulgusuna ulaşmıştır.

Çınkır ve Kuru Çetin (2010) öğretmenlerin mesleki çalışmalar ile ilgili görüşlerini inceledikleri çalışmalarına 400 öğretmen katılmış, kıdemi fazla olan katılımcıların mesleki çalışmalara dair algılarının daha olumlu, meslekte nispeten yeni olan öğretmenlerin mesleki çalışma algılarının çeşitli nedenlerle olumsuz olduğunu tespit etmiştir.

Boydak Özkan vd. (2014) çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin mesleki çalışmalara ait görüşlerini incelemiş ve mesleki çalışmalara karşı tutumlarının olumsuz olduğunu, bu çalışmaların kendilerine bir katkı sağlamadığını inandıklarını tespit etmiştir. Bümen vd. (2012) öğretmenlerin mesleki gelişimi önündeki engelleri incelediği çalışmasında bulgulara dayanarak bu konuda ciddi ve köklü bir değişime ihtiyaç olduğuna değinmektedir.

Sıcak ve Parmaksız (2016) mesleki çalışmaların etkililiğini değerlendirdikleri çalışmalarında; öğretmenlere verilen eğitimlerin teorik düzeyde kaldığını, değerlendirmenin eksik olduğunu, ihtiyaca dayalı içerik belirlenmediğini tespit etmişlerdir.

Kahyaoglu ve Karataş (2019) mesleki çalışmalara ait öğretmenlerin görüşlerini inceledikleri Antalya’da görev yapmakta olan 20 öğretmenin katıldığı çalışmalarında mesleki çalışma programlarının uygulanan haliyle etkin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bahsi geçen çalışmalardan da anlaşıldığı üzere MEB tarafından öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan Mesleki Çalışma Programları araştırmacılara birçok kez konu olmuştur. Çalışma sonuçları incelendiğinde genel hatları ile; öğretmenlerin mesleki çalışmaları verimli bulmadıkları, bu konuda motivasyonlarının düşük olduğu, içerik ve yönteminin geliştirilmesi gerektiği gibi birbirine benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı İlkokullarda eğitim öğretim yılı başı, sonu ve ara tatiller kapsamında uygulanan Mesleki Çalışma (seminer) programlarının işlevselliğinin ilkokullarda görev yapan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi, değerlendirmeler ışığında problemlerin tespit edilmesi ve bu problemlere yönelik öneriler sunmak amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- ✓ Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı İlkokullarda bugüne kadar uygulanan mesleki çalışmalar (seminerler) kapsamında fiilen yürütülen (planlamada olsun ya da olmasın) faaliyetler nelerdir? Bu faaliyetlerin işlevselliği ilkokul öğretmenleri tarafından nasıl değerlendirilmektedir?
- ✓ Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı İlkokullarda uygulanan Mesleki çalışmaların (seminerlerin) beklenen hedeflere ulaşabilmesi için ilkokul öğretmenlerinin önerileri nelerdir?

MEB son yıllarda mesleki çalışmaların içeriğinde sosyal ve kültürel etkinliklerin eklenmesi gibi yeniliklere gitmiş olmakla birlikte mesleki çalışmalar ile ilgili yapılan araştırmalar genellikle daha eski seminer programlarına dayanmaktadır. Bu çalışma hem eski geleneksel mesleki çalışma programları hem de sosyal, kültürel, sportif faaliyetlerin de eklenmiş olduğu son yıllarda uygulanan mesleki çalışma programlarını kapsadığından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı İlkokullarda eğitim öğretim yılı başı, sonu ve ara tatiller kapsamında uygulanan Mesleki Çalışma (seminer) programlarının işlevselliğinin ilkokullarda görev yapan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi, değerlendirmeler ışığında problemlerin tespit edilmesi ve bu problemlere yönelik öneriler sunmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim (fenomenoloji); fark edilen fakat hakkında detaylı bilgi sahibi olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Bu olgular hayatta farklı şekillerde karşımıza çıkabilir ama bu karşılaşma ve farkındalık olguların tam olarak derinlemesine anlaşıldığı anlamına gelmez. Yabancı olmadığımız ama tam olarak derinlemesine de bilgi sahibi olmadığımız durumları incelemek için olgu bilim deseni uygundur (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 69).

Olgu bilim araştırmalarında olgulara ait verileri ortaya çıkarmak için araştırmanın temel aldığı olgu ile ilgili tecrübe sahibi ya da bu olguyu iyi aktarabilecek kişilerle görüşmeler yapılır. Görüşme; araştırmacıya derinlemesine inceleme fırsatı sunmakta olup, katılımcının tecrübe sahibi olduğu ancak kendisinin dahi üzerinde derinlemesine düşünmediği fikirleri ortaya çıkarabilir. Fenomenoloji; genellenebilir ya da kesin bilgiler sunmamakla birlikte araştırma olgusuna ait derinlemesine bilgi edinilmesini sağlar (Büyüköztürk vd., 2020: 22-23).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmacının çalışma grubu Çorum İlinde 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İlkokullar bünyesinde halen çalışmakta olan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Patton (1987)'ye göre amaçlı örnekleme derinlemesine bilgi edinmeyi sağlar (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016: 118). “Maksimum çeşitlilikte amaç; genelleme yapmak değil soruna taraf olabilecek katılımcıların çeşitliliğini en üst düzeyde yansıtmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 119). Her bir değişkenin kişilerin tutumları üzerinde etkili olabileceği ön görülerek; yaş, cinsiyet, branş, hizmet yılı bakımından çeşitlendirilmiş halen İlkokul bünyesinde çalışmakta olan 11 öğretmen belirlenmiştir.

Tablo 2. Çalışma grubunun demografik özellikleri

Katılımcı Kodu	Yaş Aralığı	Cinsiyet	Branş	Hizmet Yılı	Son Mezun Olunan Eğitim Kademesi
K1	30-40	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	10	Lisans
K2	40-50	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	20	Lisans
K3	50-60	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	42	Ön Lisans
K4	40-50	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	23	Lisans
K5	30-40	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	16	Lisans
K6	30-40	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	15	Lisans
K7	30-40	Kadın	Rehberlik	14	Lisans
K8	30-40	Kadın	Rehberlik	6	Lisans
K9	30-40	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	13	Lisans
K10	30-40	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	6	Lisans
K11	40-50	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	20	Lisans

Tabloda görüldüğü üzere katılımcılardan 7'si 30-40 yaş, 3'ü 40-50 yaş, 1'i de 50-60 yaş aralığında; 5'i kadın, 6'sı erkek; 9 Sınıf Öğretmeni, 2 Rehber Öğretmen; 3'ü 10 yıl ve altı, 6'sı 20 yıl ve altı, 2'si 20 yıl üstü mesleki tecrübeye sahip; 1'i ön lisans, 10'u lisans düzeyinde eğitim almıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Görüşme; çalışmada cevaplanması gereken sorular çerçevesinde belirlenen katılımcılardan veri toplanmasıdır (Büyüköztürk vd., 2020). Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda görüşmenin seyrine göre araştırma yapan kişi alt sorular ile akışı yönlendirebilir, katılımcının görüşlerini detaylandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2020). Çalışmada veri toplamak amacıyla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu literatür ışığında araştırmacı tarafından geliştirilmiş, pilot uygulaması yapılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde belirlenen katılımcılar ile çeşitli kanallar yoluyla iletişime geçilerek çalışma ile ilgili bilgilendirilmişlerdir. Çalışmaya katılmayı kabul edenler ile yüz yüze görüşmek üzere randevular alınmış görüşmeler katılımcıların belirlediği, görüşme için uygun görülen yer ve zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerde Sağlık Bakanlığı Korona Virüs Bilim Kurulunun önerdiği tedbirlere uyulmuştur. Katılımcılar araştırmacı tarafından verilerin gizliliği ve gönüllülük hakkında bilgilendirilmiş, kendilerine görüşme süresince istedikleri an görüşmeyi sonlandırabilecekleri ifade edilmiştir. Görüşmeler süresince araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları katılımcılara yöneltilmiş, konuşmanın gidişatına göre derinlemesine bilgi edinmek için bazı görüşmelerde katılımcılara ek sorular sorulmuştur. Veri kaybı yaşamamak için izin veren katılımcılarla yapılan görüşmelerde ses kaydı alınmıştır. İzin vermeyen ya da kayıt durumunda objektif konuşamayacağını dile getiren katılımcılar ile yapılan görüşmelerde araştırmacı tarafından notlar alınmış, alınan notlar katılımcıya teyit ettirilmiştir. Yine ses kaydı alınan katılımcılarla yapılan görüşmeler görüşme sonrası yazıya döküldükten sonra kendilerine teyit ettirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 40-60 dakika aralığında sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde; veriler önceden belirlenen temalar çerçevesinde organize edilir ve yorumlanır. Ayrıca üzerinde çalışılan olguyu net bir şekilde ortaya koyabilmek için direkt alıntılara da sıklıkla yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 239)

Bu çalışmada elde edilen veriler aşağıda verilen 6 tema çerçevesinde analiz edilmiştir;

- ✓ Mesleki gelişim nasıl tanımlanmaktadır?
- ✓ Mesleki çalışmalar kapsamında fiilen gerçekleşen faaliyetler
- ✓ Fiilen gerçekleşen faaliyetlerin değerlendirilmesi
- ✓ Son uygulanan mesleki çalışmanın değerlendirilmesi
- ✓ Mesleki çalışmaların amaçlarına ulaşış ulaşamama durumu ile ilgili görüşler

✓ Mesleki çalışmaların amaçlarına ulaşabilmesi için öneriler

Analiz sürecinde katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş olup isimleri K1, K2, K3...K11 şeklinde kodlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1.Mesleki Gelişim İlkokul Öğretmenleri Tarafından Nasıl Tanımlanmaktadır? Temasına Ait Bulgular

Analize göre katılımcılardan 4'ü mesleki gelişimi alanıyla ilgili bilgi ve birikimini artırmak, 5'i çağı yakalamak, gelişmeleri takip etmek, 2'si ise kişisel gelişimle iç içe bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Tablo 3. Mesleki Gelişim İlkokul Öğretmenleri Tarafından Nasıl Tanımlanmaktadır? Frekans Tablosu

Temalar	Frekans	Yüzde
Alanla ilgili bilgi ve birikimi artırmak	4	%36
Çağı yakalamak, gelişmeleri takip etmek	5	%45
Kişisel gelişimle iç içe bir süreç	2	%18

Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K1- “Mesleki gelişim, kişinin alanında kendini geliştirmesidir.”, K3- “Mesleğe ait bilgi ve donanımına sahip olmaktır.”, K4- “Meslekte bilgi birikimi yapmak ve bu bilgileri kullanmaktır.”, K5- “Mesleği daha iyi icra edebilmek için alınan eğitimler, sosyal etkinlikler ve öğretmenler arası etkileşimlerdir.”, K9- “Öğretmenin kendini öğretim yöntem ve teknikleri, teknoloji açısından geliştirmesidir. Dersin içeriğine göre yöntem teknik kullanmanın yanı sıra somutlaştırmak ve mümkün olduğunca teknolojiyi kullanmaktır.”, K2- “Öğretmenin kendini her türlü şartlara uygun hale getirmesidir.”, K7- “Bireylerin iş yaşamına atıldıktan sonra da alanıyla ilgili gelişmeleri takip ederek kendini sürekli yenilemesi ve geliştirmesidir. Gelişen ve değişen teknolojiye ayak uydurabilmektir.”, K11- “Öğretmenin kendini çağın şartları neyi gerektiriyorsa ona göre geliştirmesi ve ona göre bir eğitim haritası çizmesidir.”, K10- “Güncel durumlara, teknolojiye, gelişen sistemlere göre kendini güncellemektir. Çağa ayak uydurmak da denilebilir.”, K6- “Özellikle öğretmenler için mesleki gelişim bizzat yaşamak, görmek ve uygulamaktır.”, K3- “Meslekte verimli olabilmek için hem kişisel olarak kendine hem de mesleki kimliğine katkı sağlayacak çalışmalardır. Kişinin başladığı nokta ile geldiği nokta arasında ilerleme kaydetmiş olmasıdır.”

3.2.Mesleki Çalışmalar Kapsamında Fiilen Gerçekleşen Faaliyetler Temasına ait bulgular

Analize göre mesleki çalışmalar kapsamında fiilen gerçekleştirilen faaliyetlere katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar 9 ana başlık oluşturacak şekilde kodlanmıştır.

Tablo 4. Mesleki Çalışmalar Kapsamında Fiilen Gerçekleştirilen Faaliyetler Frekans Tablosu

Kodlar	Frekans	Yüzde
1- Boş geçen zaman	2	%18
2- Evrak işi	3	%27
3- Konu anlatımı	3	%27
4- Yeme içme	3	%27
5- Toplantılar	2	%18
6- Sohbet	4	%36
7- Sosyal etkinlikler	3	%27
8- Online eğitimler	1	%9
9- Kâğıt üzerinde kalan faaliyetler	1	%9
10- Eğitim öğretime hazırlık	1	%9

Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K5- “Sene başı seminerlerinde eğitim öğretime hazırlık çalışmaları yapılırken, sene sonunda genellikle evrak tamamlama ve öğretmenler arası sosyalleşmenin, iletişimin fazla olduğu zamanlar oluyor.”, K9- “Kahvaltılar yapılır, zümre toplantıları, öğretmenler kurulu toplantıları, geziler, yürüyüşler, konu anlatımları, sunumlar...”, K2- “Gereksiz bir sürü iş yapılmakta... Bol bol siyaset konuşuluyor.”, K7- “Öncelikle Bakanlık tarafından planlaması yapılan çalışmalar tamamlanır ama bunlar kısa dönemli olduğu için kalan zamanda arkadaşlarla sohbet anlamında vakit geçirme olarak değerlendiririz. Okul içinde halletmemiz gereken evrak işlerini tamamlarız.”, K11- “Araştırma konuları verildi, araştırmalar yapıp bir dosyayla teslim edildi. Film, kitap konusunda öneri listeleri geldi ama o da uygulanmadı, lafta kaldı. Toplantılar yapılıyor... Bunlar dışında bolca yeme içme ve çay muhabbetleri oluyor. Geziler, piknikler vardı ama uygulanmadı.”, K10- “uzun yıllar köy okullarında çalıştım. Sene başında servis ayarlamaya çalışırdık, sene sonunda evrak tamamlardık.”, K6- “Boş boş oturduk.”, K1- “Bolca oturduk, ülkenin durumunu konuştuk.”, K8- “Seminer çalışmalarını genellikle kâğıt üzerinde yaptık. Onun dışında daha çok çay, kahve ve sohbet ortamı oluyordu.”, K4- “İşin aslı arkadaşlarla bolca sohbet etme fırsatı buluyoruz. Son zamanlarda seminerler uzaktan eğitimler yoluyla veriliyor.”

3.3.Fiilen Gerçekleşen Faaliyetlerin Değerlendirilmesi Temasına Ait Bulgular

Fiilen gerçekleşen faaliyetlerin değerlendirilmesi temasında veriler “başarılı olarak değerlendirilenler ve başarısız olarak değerlendirilenler” olarak iki ana başlıkta incelenmiştir.

Fiilen gerçekleşen Faaliyetlerden araştırmanın katılımcıları tarafından başarılı olarak nitelendirilen çalışmalar aşağıdaki şekilde kodlanmıştır.

Tablo 5. Fiilen Gerçekleşen Faaliyetlerden Başarılı Olarak Nitelendirilenler Frekans Tablosu

Kodlar	Frekans	Yüzde
Uzaktan Eğitimler	3	%27
Sosyal Faaliyetler	7	%63
Yüz Yüze Eğitimler	3	%27
Zümre Toplantıları	3	%27

Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K8- “Ben bu çalışmaların çoğunlukla mesleki ve branş anlamında bize hitap etmese bile, araştırmamız gereken bir konu olduğunda elbette bir bilgi birikimi oluşturduğunu ve yeni bir şey öğrenmeye olanak sağladığını düşünüyorum. Ya da eleştirel bir açıdan bakmak istersek bu konulardan ne derece verim alabildiğimiz ve bize ne derece katkı sağlayabileceğini sorgulayabiliyor ve aslında neye ihtiyacımız olduğunu da bu şekilde daha iyi anlayabiliyoruz. Bunların dışında seminerlere sosyal faaliyet ve kültürel gezilerin eklenmesi de okulda olumlu bir iklim oluşturmaya ve daha sağlıklı bir iletişim ortamının kurulmasına olanak sağlayabilir.”, K1- “Oryantring, doğa yürüyüşü gibi okul dışı etkinlikler faydalıydı. Ayrıca uzaktan eğitimle verilen kodlama ve eğitici oyunlar da öyle.”, K3- “Geziler motivasyonu artırdı, konserler sanatsal aktiviteler yetenekleri geliştirdi. Bence sosyal etkinlikler gerçekten faydalıydı.”, K9- “Konu anlatımı ve sunumlarda öğretmen gerçekten hazırlanmış ve istekli ise, dinleyiciler de istekli olduğu durumlarda verimli geçtiğini düşünüyorum. Bunun yanında sosyal etkinlikler, gezi, yürüyüş, kahvaltılar gerçekten öğretmenleri motive ediyor ve bu durum öğretmenin yıl içerisindeki performansına muhakkak yansıyor.”, K5- “Özellikle sene başı seminerlerinde zümrelerin formal ya da informal şekilde bir araya gelerek etkileşimde bulunarak planlama yapması bence gerçekten faydalı oluyor.”, K7- “Seminer çalışmaları kapsamında başarılı olan faaliyetler daha çok uzman kişiler tarafından verilen yüz yüze eğitimler diye düşünüyorum. Özellikle kendi alanımızla ilgili almak istediğimiz eğitimlerin az da olsa bu döneme denk gelmesi bizim için güzel oldu. Ayrıca son zamanlarda ağırlık verilen doğa yürüyüşü gezi gibi etkinlikler öğretmenlerin deşarj olması ve kaynaşabilmesi için daha faydalı olmuştur.”, K11 “Okul dışı faaliyetler, bürokrasinin olmadığı doğaçlama bilgi alışverişleri, geziler, doğa yürüyüşleri, sosyal kültürel faaliyetlerin daha faydalı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca seminer zamanlarında yapılan en faydalı çalışma bence Zümre toplantıları. Zümre toplantılarında rahatız, rahatça fikirlerimizi ifade edebiliyoruz.”, K6- “Bence uzaktan eğitimler yeterli... Okula gitmek zorunda kalmıyoruz.”

Fiilen gerçekleşen faaliyetlerden araştırmanın katılımcıları tarafından başarısız olarak nitelendirilen çalışmalar aşağıdaki şekilde kodlanmıştır.

Tablo 6. Fiilen Gerçekleştirilen Faaliyetlerden Başarısız Olarak Nitelendirilenler Frekans Tablosu

Kodlar	Frekans	Yüzde
Eğitimlerin uzmanlar tarafından verilmiyor oluşu	3	%27
Konu içerikleri	4	%36
Uzaktan Eğitimler	3	%27

Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K5- “Online verilen eğitimlerin gerek bağlantı problemleri gerekse çekiciliğinin az olması nedeniyle başarısız olduğunu düşünüyorum.”, K3- “Asenkron şekilde verilen eğitimler karşılıklı iletişim fırsatı vermediğinden bence verimsiz geçiyor.”, K11- “En kötüsü konuların öğretmenlere dağıtılıp, hazırlanıp sunmasının beklenmesiydi. Sunu kısmı zaten yapılmıyordu. İnternette indirilen hazır sunuların çıktısı alınıp dosyalanıyordu. Konuyu hazırlayan dahi fikir sahibi olmuyordu. Ayrıca alanında uzman olmayan kişilerden eğitim vermesi bekleniyordu ve sunum yapılsa dahi faydalı olmuyordu. Kaldı ki orda yazanla gerçek ortamlar aynı değil. Hatta okul ortamları dahi aynı değil. A okulu ile B okulu arasında ciddi farklar var. Öğrenci, veli, öğretmen potansiyeli vs.”, K8- “Sadece tek tür branşa hitap eden bir konunun tüm öğretmenlere verilmesi ve her sene tekrar tekrar aynı konuların seminer çalışma konusu olması çoğunlukla zaman kaybı oluyor. Ayrıca çoğunlukla konuların, öğretmenlerin ufkunu açacak ve eğitim-öğretim sürecine yeni ve modern bakış açıları kazandıracak nitelikte olmaması ve konunun uzmanlarınca verilmeyip, okuldan alanı olmayan bir öğretmenin bir gecede yaptığı web taramasıyla elde ettiği hazır kaynaklardan oluşan slaytları sunması da konunun yeterince ciddiye alınmasının ve konudan verim sağlanmasının önüne geçiyor.”, K7- “Seminer dönemlerinde başarı ve fayda sağlamayan faaliyetler bence uzaktan eğitim yoluyla izlenilmesi gereken eğitimler olmuştur. Özellikle her yıl aynısı tekrarlanan bazı eğitim içerikleri kimseye fayda sağlamamıştır. Çünkü alanda fayda sağlamayacak bu eğitimler gelip geçici olarak görülmüş ve aktif olarak kullanabilmek için işimize yaramamıştır. Burada branşlara göre okul döneminde aktif kullanabileceğimiz yeni eğitimlerin verilmesi daha fayda sağlayacaktır.”

3.4. Son Uygulanan Mesleki Çalışmanın Değerlendirilmesi Temasına Ait Bulgular

2021 yılı Kasım ara tatilinde uygulanan mesleki çalışmanın öğretmenler tarafından değerlendirilmesi temasına ait bulgular 5 ana başlıkta kodlanmıştır.

Tablo 7. Son Uygulanan Mesleki Çalışmanın Değerlendirilmesi Frekans Tablosu

Kodlar	Frekans	Yüzde
Hatırlamıyorum	3	%27
Uzaktan eğitimler verimsiz	3	%27
Zorunlu olduğu için tamamladım	2	%18
Eğitim içeriğini seçme özgürlüğü	2	%18
Süre kısıtlaması	1	%9

Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri;

K8- “Katıldığım eğitimde hem teorik hem de uygulamalı eğitim yapıldı. Uzaktan eğitim kanalıyla gerçekleşti. Almak istediğimiz seminer konusunu kendimizin belirleyebilmesi ve alanımıza uygun farklı konuların bulunması mantıklıydı. Ayrıca eğitimde yeni yaklaşım modelleri üzerine çalışmaların olması ve bu konuların uzman kişilerce verilmesinin verim sağladığını düşünüyorum.”, K7- “Çocuklar için felsefe ve P4C eğitimine katıldım. Eğitim içeriklerini çok başarılı ve kapsamlı buldum. Ama belirli bir süre kısıtlaması olduğu için hepsini üst üste izlemek ve dinlemek zorunda kaldım. Bu eğitimlerin uzun vadede öğretmenlere açık olması ve aynı zamanda bu şekilde seçme şansımızın olması çok daha güzel olur. Dolayısıyla herkes ilgi duyduğu eğitimi açıp istediği zamanda izleyebilir. Ayrıca pandemi şartlarında uzaktan eğitim olarak sunulması iyiydi ama tabii ki bu eğitimlerin uzman kişilerden yüz yüze eğitim yoluyla verilmesini tercih ederim.”, K5- “Eğitim içeriğini seçme imkânı olması iyiydi. Ben P4C eğitimine katıldım. Eğitimin sınıf içerisinde uygulanabilir teknik ve yöntemlere dayalı olması özellikle ilgimi çekti. Anlatım sade ve anlaşılır bir dille sahipti. Anlatıcının bu yöntem sınıfında kullanmış olması ve bunu örneklerle anlatması bence kalıcı bir öğrenme sağladı.”, K11- “Projelerle ilgili bir eğitime katıldım ama eğitime dair hiçbir şey hatırlamıyorum. Katılmam gerektiği söylendiği için katıldım.”, K10- “İngilizce eğitimine katıldım, çünkü en kısası oydu ve tek parçaydı. Videoyu bilgisayardan açtım, bıraktım, izlemedim. Bu işler uzaktan olmuyor. İçeriği çok iyi olsa da ev ortamında herhangi bir kontrol olmadığı için eminim ki herkes böyle yapmıştır.”, K9- “Katıldığım eğitimi tam hatırlayamadım ama genel olarak eğitimleri inceledim. Aynı içeriklerle yüz yüze eğitimle verilse daha faydalı olur diye düşünüyorum. Videolarda tek taraflı iletişim, yüz yüze karşılıklı iletişim...”, K2- “Zorunlu olduğu için tamamlanmış bir iş... Kimsenin doğru düzgün yaptığını, bu işi ciddiye aldığını düşünmüyorum. Yine havada kalan bir eğitim oldu.”, K3- “Video izleme şeklinde olan eğitimler başarısız oluyor. Soru sorma ya da karşılıklı iletişim kurma fırsatı vermiyor. Bu eğitim de öyleydi.”

3.5. Mesleki Çalışmaların Amaçlarına Ulaşıp Ulaşmadığı ile İlgili Görüşlerin İncelenmesi Temasına Ait Bulgular

Bu temada katılımcıların görüşlerine göre 3 kod belirlenmiştir.

Tablo 8. Mesleki Çalışmaların Amaçlarına Ulaşıp Ulaşamama Durumu Frekans Tablosu

Kodlar	Frekans	Yüzde
Amaçlara ulaşıldığına inanıyorum	2	%18
Amaçlara ulaşıldığına inanmıyorum	7	%63
Kısmen ulaşıldığını düşünüyorum	2	%18

Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri;

K4- “Bence amaçlara ulaşıyor ama tamamen kişinin gelişme isteği ile de bağlantılı bir konu...”, K2- “İnanmıyorum. Zaten sene başı ve sene sonunda idarecilerin de işleri yoğun olduğu için bu işi iyi organize edemiyorlar. Bu yüzden angaryadan öteye geçemiyor.”, K9- “Ben amaçlarına ulaştığını düşünmüyorum. Çünkü bakanlık bulunduğu yerden 81 ili kapsayan bazı merkezi kararlar alıyor ancak, gerçekte birleştirilmiş sınıflar, bağımsız sınıflar, taşıma merkezi okullar var. Her ilin her bölgenin farklı bir yaşam tarzı, geleneği, örf ve adetleri olduğu için bence bakanlık birçok şeyi gözden geçiriyor. Mesleki çalışmalar bu anlamda her bölgeye hitap etmiyor.”, K6- “İnanmıyorum, boşa zaman geçirme ve ek ders için yapılan işler...”, K10- “İnanmıyorum. Hatta sırf öğretmenler uzun süre tatil yapıyor izlenimi oluşmasın diye insanların okulda tutulduğunu düşünüyorum. Son uygulanan seminerde (5 günlük ara ara tatilde) ilköğretim öğretmenlerine yönelik yalnızca bir gün eğitim planlanmış, bu eğitim de yarım saatlik herhangi bir videonun izlenmesiydi. Bu planlamada mesleki gelişimin amaçlandığını asla düşünmüyorum.”, K7- “Amaçlarına ulaştığına inanmak zor. Çünkü insanlar ihtiyacı olmayan şeye ilgi de duymuyor. Burada asıl öğretmenlerin ihtiyacı olan konulara değinmekte fayda var.”, K8- “Kısmen ulaştığına inanıyorum, çünkü her yıl aynı konular tekrar ediliyor ya da herkesin alanına hitap edecek konularda eğitim verilmiyor. Özellikle eğitimde her yıl değişen dinamiklere uygun olarak konular güncellenmeli, öğretmenin mesleki verimliliğini artıracak hem mesleğe hem de alana katkı sağlayacak türde çalışmalar yapılmalıdır.”, K5- “Kısmen inanıyorum ama verilen birçok eğitimin sınıflarda uygulanabilirliği yok. Sınıflar çok kalabalık ve imkanlar sınırlı.”

3.6. Mesleki Çalışmaların Amaçlarına Ulaşabilmesi İçin Öneriler Temasına Ait Bulgular

Mesleki çalışmaların amaçlarına ulaşabilmesi için katılımcılardan alınan öneriler 7 başlıkta kodlanmıştır.

Tablo 9. Mesleki Çalışmaların Amaçlarına Ulaşabilmesi İçin Öneriler Frekans Tablosu

Temalar	Frekans	Yüzde
Eğitimler uzmanlar tarafından verilmeli	6	%54
İçerik geliştirilmeli, kategorize edilmeli	5	%45
İçerik seçme hakkı verilmeli	3	%27
Sosyal etkinlikler artırılmalı	4	%36
Süreç değerlendirilmeli	1	%9
Zümreler arası etkileşim artırılmalı	3	%27
Planlamalar mahalli olmalı	1	%9

Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri;

K8- “Seminerlerde bir okuldaki farklı branşlardan öğretmenlere eş zamanlı aynı konular verilmemeli. Tüm öğretmenlere hitap eden mesleki çalışmaları herkesin kendi okulunda alabileceği gibi branşlara yönelik çalışmalar il genelinde bölümlere ayrılıp herkese farklı bir okulda zümreler bazında yapılabilir. Ayrıca yine branşlara göre her seminer döneminde farklı konular belirlenip, önceden herkesin almak istediği eğitimi ya da seminer konusunu belirleyebildiği bir planlama yapılarak, il genelinde herkes konunun uzmanlarınca verilecek eğitimlere, seminerlere katılabilir. Hem bu şekilde herkesin kendi istediği konuyla ilgili eğitim ya da seminer alması sağlanmış olup diğer şekilde yapılan standart ve zorunlu tutulan, kısıtlı konularla ve bilgilerle nispeten ciddiye aldığımız ve çoğu zaman kâğıt üzerinde kalabilen çalışmalar olmaktan çıkacaktır. Hem de herkesin daha istekli, yeterli olmadığını düşündüğü bir konuda kendini tamamlamasına imkân bulduğu ya da kendisine artı bir şeyler katabileceği bir seminer dönemi haline gelebilir.” K7- “Seminer programlarında öncelikle öğretmenleri dinlendirici ve geliştirici etkinliklerin olması gerekir. Bir sosyal etkinlik muhakkak olmalı. Eğitim anlamında ise önceden öğretmenlerin hangi eğitimleri istedikleri, merak ettikleri eğitimler hakkında ön bilgi alınmalı. Ve bu alanda eğitim verecek uzmanlar yönlendirilmeli. Okul bazında değil il bazında da gruplar oluşturularak aynı eğitimi isteyen bireyler bir araya gelerek, sadece dinleme değil uygulamalı olarak dolu dolu eğitim alabilmeliler. Bu eğitimleri alabilmeleri için öğretmenlere maddi imkân da sunulmalıdır. Kendimizi mesleki anlamda geliştirebilmek adına almak istediğimiz eğitimlere ulaşmak için çok ciddi harcamalar gerekebiliyor. Bu eğitimlerin ilgili kurumlar tarafından daha ulaşılabilir olarak öğretmenlere sunulmasını isterim. Bunun içinde seminer dönemleri oldukça uygun dönemlerdir.” K10- “Merkezi hizmet içi eğitimler kapsamında eğitici eğitimleri veriliyor. Planlanan belli konularda her okuldan bir öğretmen bu eğitimlere katılıp, seminer zamanlarında diğer öğretmenlere eğitimler verebilir. Hatta eğitimi verecek öğretmenlerin yeri değiştirilecek seminer dönemi için, farklı kurumlara görevlendirilmeli ki arkadaşlık ilişkileri seminerin ciddiyetini engellemesin. Seminer sürecinin sonuna da sınav konmalı bence. Bu şekilde insanları gelişime zorlamak lazım bence, başka türlü olmayacak. İlkokullar için sınıflarda kullanılabilecek düzeyde basit enstrüman eğitimleri, basit görsel sanat eğitimleri vs. sınıf ortamına uyarlanabilecek ve öğretmeni zorla da olsa alanında geliştirecek eğitimlere yer verilmelidir. Bu eğitimler sonunda muhakkak değerlendirme yapılmalıdır.” K11- “Seminerlerin bir kısmının uzaktan, bir kısmının yüz yüze verilmesi mantıklı geliyor. Yüz yüze kısmında yönlendirici tartışma ortamlarıyla fikir alışverişi yapılabilir. Çayımızı kahvemizi alıp rahat ortamlarda sohbet havasında eğitim öğretimde neredeyiz, bugüne kadar neler yaptık, neler yapılabilir gibi konuların tartışılması daha mantıklı. Sohbet havasında bence daha verimli olacaktır, laf lafı açar çünkü. O zaman öğretmen de kendini daha iyi ifade ediyor. Kalan kısmında uzaktan eğitim yapılabilir. Çünkü ilk 1-2 gün verimli geçiyor ama sonrası boş çay muhabbetine dönüyor. Özellikle sene başı seminer çalışmalarında ders kitapları incelenerek ekstra yapılacak çalışmalar planlanabilir, kaynak kitap incelemesi yapılabilir. Ara tatil seminer çalışmalarına ayrıca zümre toplantıları eklenmelidir. Sene başında yapılan toplantılara ek süreç içinde bir durup, biz ne yapıyoruz ne yaptık ve ne yapabiliriz diye zümrelerle değerlendirmek faydalı olacaktır. 4 aylık süreci ölçüp biçip tartmak var bir de 2 aylık süreci. Bir problem fark edilirse kısa zamanın telafisi de daha kolay olacaktır. Sene sonu seminerleri yapılmasın bence. Bir toplantı yapılır sene değerlendirilir, herkes işini gücünü tamamlar evraklarını teslim eder ve biter. Çünkü herkes kafa olarak zaten okuldan kopmuş oluyor. Konu anlatımları olaksa seçimlerinde isteğe bağlı olabilir, zorunluluk olunca verim alınamıyor hem sunum yapan kişi hem de dinleyiciler açısından verimli olmuyor. Öneri filmler yerine sinema günleri düzenlenebilir.” K9- “Merkezi planlamalar yerine her okul kendi dinamik ve ihtiyaçlarına göre mesleki çalışma programını kendisi belirlemelidir. Mesleki çalışmalar sonunda yapılan faaliyetler yazılı ve görsel olarak Milli Eğitime gönderilebilir. Bu şekilde de kontrol sağlanabilir. Merkezi olaksa da muhakkak tüm öğretmenlerin fikirleri alınmalı, dönütlere göre güncellenmelidir. Bunun dışında mesleki çalışmalara veliler dahil edilmelidir. Biz hep öğrenciye odaklanıyoruz ama veliyi de eğitmeme lazım. Her veliyi katamasak da belirli grup velilerin katılımı sağlanmalı ve veliye eğitim sürecinin içinde olduğunu hissettirmek lazım. Bu durumda okula katkılarının da daha fazla olacağını düşünüyorum. Mesela empati, iletişim, verimli ders çalışma, sağlıklı beslenme gibi hem veli hem okulu bağlayıcı nitelikteki konularda veliler de muhakkak mesleki çalışma kapsamına alınmalıdır. Mesleki çalışmalar öğretmenler odasında askıya asılan bir ceket gibi kalıyor, sınıf ortamlarına inmiyor. Konular çok geniş kapsamlı, sınıftan soyut kavramlar oluyor. Halbuki bu çalışma konularını öğretmenler belirlemiş olsa ve bu eğitimler alanda uzman kişilerce gerçekleştirilse daha faydalı olabilir. Kâğıt üzerinde ilerliyoruz maalesef... Ayrıca çevre okullarla etkileşimi artıracak geleneksel çocuk oyunları, turnuvalar, okul dışı faaliyetler yapılabilir. Bu faaliyetler hem motivasyonu artıracak hem de iletişimi güçlendirecektir. Mesela çocuklarla yapılan geleneksel çocuk oyunları turnuvası çok da eğlenceli olabilir.

Mesleğimizde çocuksu yanı kaybetmemek gerekir diye düşünüyorum. Bireysel farklara saygı duyma, farklılıkları fırsata çevirme gibi konulara değinilebilir. Her öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini fark etmek ve aynı seviyeye çıkamasa bile kendi potansiyelinde maksimumu seviyeye erişebileceğini fark etmek ve bu konuda çalışmak faydalı olacaktır.”, K2- “Bence en önemlisi öğretmenler kurulu ve zümre toplantıları. Bunun dışında öğretmenlerin sosyal olarak rahat hissettikleri bürokrasiden uzak ortamlarda planlanacak etkinlikler iş birliği, iletişim ve motivasyonu artıracaktır.”, K4- “Yürüyüşler, spor etkinlikleri, müzik dinletileri daha ilgi çekici olabilir. Ayrıca dezavantajlı öğrenciler için ziyaretler planlanabilir.”, K5- “Alanında uzman kişilerin vereceği teorik değil daha çok aktif şekilde katılım sağlanan eğitimler olması gerektiğini düşünüyorum.”

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı İlkokullarda eğitim öğretim yılı başı, sonu ve ara tatiller kapsamında uygulanan Mesleki Çalışma (seminer) programlarının işlevselliğinin ilkokullarda görev yapan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi, bu değerlendirmeler ışığında problemlerin tespit edilmesi ve bu problemlere yönelik öneriler sunmayı amaçlayan bu çalışmada yapılan görüşmelerden elde edilen veriler; mesleki gelişim ilkokul öğretmenleri tarafından nasıl tanımlanmaktadır, Mesleki çalışmalar kapsamında bu güne kadar fiilen gerçekleştirilen faaliyetler nelerdir, fiilen gerçekleşen faaliyetlerin ilkokul öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi, son gerçekleştirilen mesleki çalışmanın değerlendirilmesi, mesleki çalışmaların amaçlarına ulaşip ulaşamama durumu ve mesleki çalışmaların planlanan amaçlara ulaşabilmesi için öneriler olmak üzere 6 tema başlığında incelenmiştir.

Araştırmanın ilk temasında katılımcıların mesleki gelişim kavramından ne anladıkları, nasıl tanımladıkları incelenmiştir. Bulgulara göre katılımcılar mesleki gelişimi; alanla ilgili bilgi ve birikim artırmak, çağı yakalamak ve gelişmeleri takip etmek, kişisel gelişimle iç içe bir süreç olarak nitelendirmektedir. Erdem ve Koç (2016) çalışmalarında öğretmenlerin mesleki gelişim maksadıyla almak istedikleri eğitimleri; yaratıcı drama, ölçme değerlendirme ve öğrenci tanıma etkinlikleri olarak belirlemişlerdir. Bu çalışmada da benzer ifadeler ile öğretmenlerin alanları ile ilgili bilgi ve birikimi artırmak, edindikleri kazanımları sınıf içinde, eğitim öğretim sürecinde kullanabiliyorlarsa bu durumu mesleki gelişim olarak algıladıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra literatürde birçok çalışma mesleki anlamda gelişmek ve çağa ayak uydurabilmek için hizmet süresince verilen eğitimlerin elzem olduğunu göstermektedir (Aslan, 2015; Can, 2004; Gültekin & Çubukçu, 2008; Gültekin, Çubukçu & Dal, 2012; Günbayı & Taşdoğan, 2012; Güneş, 2006; Nemli, 2017). Çalışmada mesleki gelişim tanımlamasında öne çıkan bir başka konu ise bu gelişimin kişisel gelişim ile iç içe bir süreç olduğudur. Saban (2000) çalışmasında okul temelli mesleki gelişimde hem kişinin hem de okulun ihtiyaçlarının gözetilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Okulun ve kişinin ihtiyaçlarının birlikte gözetilmesi gerekliliği, mesleki gelişimin kişisel gelişim ile bir bütün olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın ikinci temasında mesleki çalışmalar kapsamında fiilen gerçekleştirilen faaliyetler incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm eğitim kademelerinde çalışan yönetici ve öğretmenlere yönelik mesleki çalışma dönemlerinde çeşitli faaliyetler belirleniyor olmakla birlikte, fiilen hangi durumların gerçekleşiyor olduğu tespit edilmek istenmiştir. Bulgulara göre katılımcı öğretmenler bu süreci; boş geçen zaman, evrak işi, konu anlatımı, yeme-içme, toplantılar, sohbet, sosyal etkinlikler, online eğitimler, kâğıt üzerinde kalan etkinlikler, eğitim öğretime hazırlık ile geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Genel olarak sene başı mesleki çalışmalar kapsamında eğitim öğretime hazırlık faaliyetleri gerçekleşirken, sene sonunda evrak işlerinin yapıldığı görülmüştür. Bunun dışında önceden belirlenen konuların öğretmenlere dağıtılması, bu kişiler tarafından konu anlatılması, zümre ve öğretmenler kurulu toplantıları, gezi, yürüyüş ve piknik gibi sosyal faaliyetler, merkezi ve asenkron şekilde verilen uzaktan eğitimler, sohbet, boş zaman, yeme içme faaliyetleri öne çıkmaktadır. Kahyaoğlu ve Karataş (2019) çalışmalarında mesleki çalışmaların öğretmenler için “formalite, zaman ve para israfı, angarya, boş geçen bir süreç, evrak işleri, dedikodu, toplantılar, eğitim öğretim için hazırlık yapmak, zümreler ile iş birliği yapmak” olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmanın bulgularına göre de öğretmenlerin bugüne kadar mesleki çalışmalar kapsamında gerçekleşen faaliyetleri benzer şekilde ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü temasında ilkokullarda mesleki çalışma kapsamında fiilen gerçekleştirilen faaliyetler katılımcılar tarafından değerlendirilmiştir. Bulgulara verildiği üzere olumlu değerlendirilen faaliyetler; uzaktan eğitimler, sosyal faaliyetler, yüz yüze eğitimler ve zümre toplantılarıdır. Oyantring, doğa yürüyüşü, piknik, gezi, konser gibi sosyal ve kültürel aktivitelerin çoğunlukla verimli olarak algılandığı görülmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin motivasyon ve etkileşimi artırıcı keyifli etkinlikleri daha verimli değerlendirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenler zümre toplantılarında formal ya da informal şekilde bir araya gelerek etkileşimde bulunmayı olumlu değerlendirmekte olup hatta bu etkileşimleri bürokrasinin olmadığı ortamlarda gerçekleştirmeyi istedikleri görülmektedir. Büyükcan (2008) çalışmasında mesleki çalışmaların zümre öğretmenleri ile iş birliği içerisinde yapılan çalışmalar olduğuna değinmektedir. Çalışmada da belirtildiği üzere öğretmenler mesleki gelişim için zümre öğretmenleri ile etkileşimi maksimum seviyede tutmayı beklemektedir. Ancak Kahyaoğlu ve Karataş (2019) çalışmalarında mesleki çalışmalar kapsamında çok toplantı yapılıyor oluşunu öğretmenlerin olumsuz değerlendirdiğini tespit etmiştir. Bu bakış açısı ile öğretmenlerin zümre toplantılarını verimli bulurken farklı gerekçelerle çok sık toplantı yapılmasını doğru bulmadıkları söylenebilir. Bunların yanı sıra bazı öğretmenler

uzaktan eğitimi okula gitmek zorunda kalmamak için olumlu değerlendirirken, bazıları öğretmenler tarafından yapılan konu anlatımlarını eğer iyi hazırlanmış ve dinleyiciler öğrenme konusuna istekli ise olumlu değerlendirmektedir. Maheshwari ve Raina (1998) çalışmalarında uzaktan videolarla yapılan eğitimlerin ülkedeki tüm öğretmenlere ulaşabilmesi ve aynı mesleki eğitimin verilebilmesi için faydalı olduğunu dile getirmişlerdir. Ancak bu çalışmada uzaktan eğitimi faydalı bulan katılımcılar okula gitmek zorunda kalmamak gerekçesini sunmuşlardır.

Araştırmanın üçüncü temasında verilen mesleki çalışmalarda fiilen gerçekleşen faaliyetlerin değerlendirilmesi kapsamında olumsuz olarak nitelendirilen durumlar; eğitimlerin uzmanlar tarafından verilmiyor oluşu, konu içerikleri ve uzaktan eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılardan bir kısmı uzaktan eğitimleri okula gitmek zorunda kalmamak gibi gerekçelerle faydalı bulduğu faaliyetler içerisinde sıralarken bir kısmı bağlantı problemleri, asenkron eğitimlerin karşılıklı iletişim fırsatı vermemesi gibi gerekçelerle faydasız bulmaktadır. Bunun yanı sıra konu içerikleri bakımından ihtiyaca göre güncellenmeyen, tüm branşlara hitap etmesi beklenen ve seçme hakkının olmadığı eğitimler de öğretmenler tarafından eleştirilmektedir. Konu içerikleri bakımından eleştirilen eğitimlerin alanda uzman kişiler tarafından verilmiyor oluşu da ayrıca bir olumsuz durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Gültekin vd. (2018) çalışmalarında mesleki çalışmalar kapsamında öğretmenlerin kendi branşlarına yönelik olarak ve uzman kişiler tarafından verilecek eğitimleri beklediklerini tespit etmişlerdir. Gültekin vd, (2018) ve bu çalışma göstermektedir ki Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenerek okullara gönderilen ve birçok branşı aynı anda kapsayan konuların öğretmenlere rastgele dağıtılması, ilgi ve becerilerine bağlı olmaksızın kendisine verilen görevi ifa etmek üzere hazırlanan sunu ve dokümanlarla öğretmenler tarafından yine öğretmenlere verilen eğitimlerin yarar sağlamadığına inanılmaktadır.

Araştırmanın dördüncü temasında öğretmenlerin katılmış olduğu son mesleki çalışmanın (Kasım,2021 Ara Tatil) değerlendirilmesi istenmiştir. Bu kapsamda her zümre öğretmenleri için belli bir günde EBA üzerinden eğitim videoları açılmış bu videolardan isteğe bağlı herhangi birinin izlenerek tamamlanması istenmiştir. Eğitimlere katılan ilköğretmenlerinin bu eğitimler ile ilgili değerlendirmeleri; hatırlamıyorum, verimsiz, zorunlu olduğu için katıldım, içerik seçme özgürlüğü, süre kısıtlaması şeklinde kodlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerden bir kısmı katıldıkları eğitim içeriğini hatırlamadığını, zaten videoları açıp izlemediğini, zorunlu olduğu için katıldığını, bu tarz video ile verilen uzaktan eğitimlerden fayda sağlanacağına inanmadığını ifade etmektedir. Bunun yanında verilen eğitimleri ilgiyle izleyen bazı öğretmenlerin süre kısıtlamasını eleştirdiği, bu eğitimlerin her zaman erişime açık olması, ihtiyaç halinde tekrar izlenebilir olması gerektiği görüşünde olduğu görülmektedir. Son gerçekleşen mesleki çalışma kapsamında içerik seçiminin öğretmenin ilgi ve ihtiyaçları çerçevesinde tercihine bırakılmış olması öğretmenler tarafından olumlu değerlendirilmektedir.

Araştırmanın beşinci temasında mesleki çalışmaların amaçlarına ulaşip ulaşamama durumu değerlendirilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgulara göre verilen cevaplar; amaçlara ulaşıldığına inanıyorum, amaçlara ulaşıldığına inanmıyorum ve kısmen amaçlara ulaşıldığına inanıyorum şeklinde kodlanmıştır. Katılımcılardan çoğunun görüşleri mesleki çalışma programlarının Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ya da kişilerin beklentisi olan amaçlara ulaşmadığı yönündedir. Çalışmaların amaçlarına ulaşmadığı ile ilgili fikir beyan eden katılımcılar; yöneticilerin seminer dönemlerinde iş yoğunluğunun fazla olması nedeniyle bu işleri iyi organize edemediği, planlamaların merkezi olarak yapıldığı ve farklı şartlardaki (müstakil sınıflar, birleştirilmiş sınıflar, yatılı okullar, taşıma merkezi okullar gibi) okulları kapsamadığı, ilgi çekmediği, konuların her yıl tekrar ediyor oluşu, sınıflarda uygulanabilirliğinin düşük olması gibi gerekçeler sunmaktadırlar. Kahyaoğlu ve Karataş (2019) çalışmalarında katılımcıların büyük bir kısmının mesleki çalışmalar kapsamında gerçekleşen faaliyetleri kişisel ya da mesleki anlamda fayda sağlayacaklarını düşünmemeleri, eğitimlerin alanda uzman kişilerce verilmemesi, konuların dikkat çekmemesi ve fiziksel ortamların uygun olmaması gibi gerekçelerle yeterli bulmadıklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca içerik belirlenmesi ya da karar verme aşamalarında öğretmenlerin yer almıyor ve konuların her yıl tekrar ediyor oluşundan bir cezalandırma aracı gibi görülmesine, amacı ve sonucu olmayan, zaman kaybına neden olan mizansenler olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Oysaki öğretmenler mesleki çalışmaları kendilerini geliştirmek için bir araç olarak görmekte ancak uygulamada bu süreci boşa giden zaman olarak nitelendirmektedir (Türker ve Tok, 2018). Hizmet içi eğitim anlayışının öğretmenlerin sürekli gelişmesine olanak sağlayacak şekilde yeniden değerlendirilmelidir (Çiltaş ve Akıllı, 2011)

Araştırmada mesleki çalışmalar kapsamında verilen eğitimlerin alanda uzman kişilerce ya da en azından konu ile ilgili spesifik bir eğitim almış kişilerce verilmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Öğretmenlerin eğitimcinin konu hakkındaki donanımına güvenmiyor oluşu bu gerekliliği doğurmaktadır (Altun ve Sarpkaya, 2021). Bu eğitimler üniversite öğretim elemanları, Millî Eğitim Bakanlığı uzman ya da yöneticileri ya da iletişimi güçlü öğretmenliği bilen kişilerce verilebilir (Gültekin vd., 2018). Yüksek lisans ya da doktora yapan öğretmenlerin çalışmış oldukları konu ile ilgili eğitim vermesi de önerilmektedir (Tonbul, 2004). Ayrıca bu çalışmada mesleki çalışmalar kapsamında verilecek eğitimlerin MEB tarafından öğretmenlere verilen merkezi eğitimlerle donatılmış her okuldan belirlenmiş öğretmenler tarafından verilebileceği de öneriler arasındadır.

Bir başka öneri içeriğin geliştirilmesi ve kategorize edilmesi olarak belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre mesleki çalışma kapsamındaki eğitim içeriklerinin genel olarak tüm branşları kapsamaması doğru bulunmamakta olup ilgi çekmediği ifade edilmektedir. Ayrıca içeriğin geliştirilmesi hususunda MEB tarafından ihtiyaç analizleri yapılması, talep edilen ya da ihtiyaç duyulan içeriklerin eğitim programlarına alınması önerilmektedir. Can (2019) da çalışmasında öğretmenlerin mesleki gelişimleri için engel teşkil eden durumların tespit edilmesi ve ihtiyaçlara göre planlamaların yapılmasını önermektedir. Görüldüğü üzere mesleki gelişimin önündeki engeller, ihtiyaç ve isteklerin tespiti için MEB'in mesleki çalışmalar sonunda bu çalışmalara katılan öğretmen ve yöneticilerden çeşitli kallar ile dönüt alması önerilebilir.

Araştırmada katılımcılar mesleki çalışmalar kapsamında verilen eğitimlerde öğretmenlerin içerik seçme hakkının olmasını önermektedirler. Türkiye'de öğretmenlerin anlatacakları seminer konusu dahi büyük oranda okul yöneticileri tarafından belirlenmekte ve kendilerine tebliğ edilmektedir. Oysaki çalışılacak konu ya da alınacak eğitim için ilgi ve ihtiyaçlar önemsenmelidir (Tonbul, 2004). Gültekin vd. (2018) çalışmasında da öğretmenlerin kendi alanları bazında, isteğe bağlı ve ihtiyaçlarına göre eğitim almak istediklerini tespit etmiştir. Bu çalışmada yüz yüze verilecek eğitimler için il ve ilçelerde eğitim merkezleri oluşturulması ve öğretmenlerin istedikleri eğitimi seçerek o eğitimin verildiği merkezde kendi okulundan bağımsız bir ortam ve grupta alması önerilmektedir.

Mesleki çalışmalardan alınan verimin artırılması için motivasyonu artırıp iletişimi güçlendirecek sosyal etkinliklerin artırılması önerilmektedir. Spor turnuvaları, gezi etkinlikleri, sinema günleri gibi bürokrasiden uzak özellikle okul dışı ortamlarda gerçekleşecek faaliyetlerin öğretmenler arasında samimi ilişkiler kurmayı sağlayacağı, bu ilişkilerin motivasyonu artırarak okul ve eğitim ortamlarına olumlu yansıtacağı düşünülmektedir. Kahyaoğlu ve Karataş (2019) da çalışmalarına öğretmenlerin mesleki çalışma kapsamında eğitimler yerine kültürel geziler yapmak istediklerini tespit etmiştir. MEB son yıllarda (COVID19 öncesi) öğretmenlerin mesleki çalışmaları planlamasında bu tip faaliyetlere yer vermekte olup COVID19 salgını süresince mesleki çalışmalar kapsamında yüz yüze sosyal faaliyetlere yer verilmediği de görülmektedir. MEB'in bu tarz etkinliklerden vaz mı geçtiği yoksa yalnızca salgın süresinde risk oluşturacağı düşünüldüğünden mi son mesleki çalışmada yer vermediği bilinmemektedir. Ancak bu çalışmanın bulgularına göre öğretmenler mesleki çalışmalar (seminer) kapsamında sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak istedikleri ve MEB tarafından yapılacak planlamalara dahil edilmesini istedikleri görülmektedir.

Bu araştırmada mesleki çalışmaların amaçlarına ulaşamama nedenlerinden biri olarak sürecin değerlendirilmemesi gösterilmekte olup değerlendirme yapılması önerilmektedir. Hatta seminer süreçleri sonuna sınav konulması, ancak bu şekilde ciddiyetin sağlanabileceği düşünülmektedir. Kontagora, Watts ve Allsop (2017) çalışmalarında mesleki eğitimlerin okul yönetimlerince denetlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Tonbul, (2004) çalışmasında mesleki çalışmalarda denetleme ve değerlendirmenin yapılmasını, bu denetleme ve değerlendirme sonucu başarılı olanların çeşitli şekillerde ödüllendirilmesini önermektedir.

Mesleki çalışmalar kapsamında yapılan etkinliklerin zümreler arası iletişimi artırıcı nitelikte olması beklenmektedir. Katılımcılar zümre toplantılarını mesleki çalışmalar kapsamında yapılan olumlu faaliyetlerden biri olarak da değerlendirmektedirler. Hatta ara tatillerde verilen mesleki çalışmalar kapsamına; zümre toplantılarının da alınması gerektiği, bu vesile ile öğretmenin mesleki anlamda kendini, sınıfını, yöntemini değerlendirme fırsatı bulacağı düşünülmektedir. Bafumo (2004) öğretmenler için asıl mesleki gelişimin uzmanlar tarafından alandaki gelişmelerin aktarılmasından ziyade öğretmenlerin kendi aralarında etkinlik paylaşımları, fikir alışverişi ve tartışmalar yapması olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada da katılımcılar prosedür ve bürokrasinin olmadığı ortamlarda zümreler arası etkileşimin artırılmasını önermektedirler.

Araştırma sonuçlarına göre mesleki çalışmaların merkezi olarak planlanıyor oluşu ve her zümre ve yöreye hitap edememesi eleştirilmekte olup, mahalli planlamalar önerilmektedir. Bu planlamalar il ve ilçe bazında olabileceği gibi okullar bazında ihtiyaçlara göre de gerçekleştirilebilir. Örneğin mülteci öğrencilerin eğitim süreçlerine entegrasyonunu amaçlayan "kapsayıcı eğitim" öğretmenlere verilmiştir, ancak bu eğitim bünyesinde mülteci öğrenci barındıran kurumlar için anlamlı iken mülteci öğrencilerin olmadığı okullar için anlamlı olup olmadığı tartışılabilir (Çetintürk ve Yücel Toy, 2021). Türker ve Tok (2019) çalışmalarında da mesleki çalışmalarda merkezi planlamalar yerine her okulun kendi ihtiyaçlarına göre eğitim planı çıkarmasını önermişlerdir. Yine Abazoğlu (2014) de öğretmenler için merkezi planlamadan vazgeçip mahalli eğitim programları planlanmasını önermektedir.

KAYNAKÇA

- Abazaoğlu, İ. (2014). Dünyada öğretmen yetiştirme programları ve öğretmenlere yönelik mesleki gelişim uygulamaları. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 1-46.
- Altun, B., & Sarpkaya, P. Y. (2021). Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi Üzerine Bir Durum Çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 1-1.
- Aslan, M. (2015). Türkiye milli eğitim sistemindeki değişimler ışığında "hizmet içi eğitim" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Bafumo, M. E. (2004). The Power of Pers. Teaching PreK-8. Feb. 2004, Vol. 34 Issue 5, p8, 1p, . Cnternetten 15 Temmuz 2004'te EBSCO veri tabanından (Academic Search Premier) alnm+tr:http://web2.epnet.com.
- Bümen, N. T., Ateş, A., Çakar, E., Ural, G., & Acar, V. (2012). Türkiye bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimi: Sorunlar ve öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 31-50.
- Büyükcan, Y. (2008). İlköğretim Okullarındaki Hizmetiçi Eğitim Seminerlerinin Öğretmenlere Yararlılığı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri A.B.D. Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş., Demirel F. (2020) Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Can, N. (2004). Öğretmenlerin geliştirilmesi ve etkili öğretmen davranışları, Soysal Bilimler Dergisi, 16, 103-109.
- Cihangir, A. (2017). Alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin durumlarının incelenmesi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Çetintürk, N., & Toy, B. Y. (2021). İlk ve Ortaokul Öğretmenleri ve Yöneticilerinin Okul Temelli Mesleki Gelişime Yönelik Görüşleri. *Kesit Akademi Dergisi*, 7(26), 161-181.
- Çinkır, Ş., & Çetin, S. K. (2010). Öğretmenlerin okullarda mesleki çalışma ilişkileri hakkındaki görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 353-371.
- Çiltaş, A., ve Akilli, M. (2011). Öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (4), 64-72.
- Demirkol, M. (2004). İlköğretim Okullarında Öğretmenlere Yönelik Okul Temelli Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(188), 158-173.
- Erdem, A., & Koç, E. S. (2016). Classroom teachers' professional development activities within the scope of life long learning in Turkey. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1503-1513.
- Can, E. (2019). Öğretmenlerin meslekî gelişimleri: Engeller ve öneriler. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1618-1650.
- Gültekin, M., Aktay, E. G., & Gültekin, I. (2018). İlköğretimde mesleki çalışma (seminer) dönemi uygulamaları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 482-513.
- Gültekin, M., & Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 185-201.
- Gültekin, M., Çubukçu, Z., & Dal, S. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin eğitim öğretimle ilgili hizmet içi eğitim gereksinimleri, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, 131-152.
- Günbayı, İ., & Taşdoğan, B. (2012). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim programları üzerine görüşleri: bir durum çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 87-117.
- Güneş, M. (2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin hizmet içi eğitim programlarına katılmayı isteme ve istememe nedenleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kahyaoglu, R. B., & Karataş, D. D. S. (2019). Mesleki gelişim eğitim seminerlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 201-220.
- Kontagora, H. L., Watts, M. & Allsopa, T. (2017). The management of Nigerian primary school teachers. *International Journal of Educational Development*, 59(2018) 128– 135.
- Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği
https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=14454&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerin 2019 Eylül Dönemi Mesleki Çalışma Programı
https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_08/27223657_2019-2020-eylul-mesleki-calisma-programi.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerin 2019 Kasım Dönemi Mesleki Çalışma Programı
- Milli Eğitim Bakanlığı 24-28 Ağustos Mesleki Çalışma Programı
http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_08/20142806_AGUSTOS_2020_Mesleki_CalYYma_Prg.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Duyurusu
https://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlerin-mesleki-calisma-donemi-31-agustos-03-eylul-2021-tarihleri-arasında-gerceklestirilecektir/icerik/918

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Duyurusu <http://oygm.meb.gov.tr/www/2021-yili-kasim-donemi-mesleki-calismalari/icerik/939>

Nemli, S., (2017). İlkokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim programlarının etkililiğine yönelik görüşleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Özan, M. B., & Polat, G. Ş. H. (2014). Sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim eğitimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 167-180.

Saban, A. (2000). Hizmetiçi eğitimde yeni yaklaşımlar. *Millî Eğitim Dergisi*, 145, 25-30.

Sıcak, A., & Parmaksız, R. Ş. (2016). İlköğretim kurumlarındaki mesleki çalışmaların etkililiğinin değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1).

Tonbul, Y. (2006). İlköğretim Okullarındaki Mesleki Çalışma Uygulamalarının Etkililiği İle İlgili Görüşler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 13-30.

Türker, Y., & Tok, T. N. (2019). Öğretmenlerin Mesleki Çalışmalara İlişkin Metaforik Algıları. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(1), 274-297.

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543-559

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, Y. (2015). Hizmet İçi Eğitim Ve Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumları İçin Bir Hizmet İçi Eğitim Modeli.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>